HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מדרבנן. שלא יהא ישראל רגיל אצלו במאכל ובמשתה ויתכיונו דבר טמא: **דגיס קטנים ואחדי ודייסי.** אין נאכלין חיין ואין עולין על שולחן מלכים לגיאנא קמא יש בהן משום גיאולי עובדי כוכבים לגיאנא בתרא שרו: **אחדי.** בולי"ן: **כספא דהרסנא.** טיגן בעמוריים שומן דגים עם קמח: **הרסנא עיקר.** ואותו מוריים בלבל כמות שהוא חי ושרי: **קמ"ל קימחא עיקר.** ויש בו משום גיאולי עובדי כוכבים שהקמח אינו נאכל חי: **כל האגוזים שבאגוז.** שנמכרו ומשבלו מחמת האור. מגד אינו טעון שחיטה: **אפי' מריש גויני.** שהאוזן רכה וגלגל בחריכתה אפי' הכי שרי טולא ועובד כוכבים לא לבשל ומכוון: **דשדא סיכתא.** קבילי"ת בלע"ז ליבשה בתנור: **וקבר בה ישראל קלח מעיקרא.** והטמין ישראל בתנור לצלות היה קודם שהוסק התנור והעובד כוכבים הסיקו ומשבשלה הלעתא: **שפיר דמי.** טולא והעובד כוכבים לא לבשל ומכוון: **פשיטא.** היינו דר' יוחנן: **מהו דתימא.** הלי עובד כוכבים לבשולא להאי סיכתא לחיכון והא לשם גיאול הסיקו: **קמ"ל.** לחין גיאול בכלים: **אלא לשרורי מאניה לחיכון.** להקשות את היתד ואין דעתו לגיאול: **לשרורי.** לשון שריר וקיים חזק: **בן דרוסאי.** לסטים היה ואוכל כל דבר המבושל קלח: **נפילאי.** בשל אצל הכא דמשתא מגומרי גלאו היסק לעובד כוכבים הוה משבל לה לזמן מרובה: שפיתת קדירה קרי כשנותנין לותה על האור:

מגיסה

עובד כוכבים דחריך רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אמר רבינא הלכך האי עובד כוכבים דשדא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא מעיקרא שפיר דמי פשיטא מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכוין קמ"ל לשרורי מנא קא מיכוין אמר רב יהודה אמר שמואל הניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד כוכבים והפך בו מותר היכי דמי אילימא דאי לא הפך ביה הוה בשיל פשיטא אלא לאו דאי לא הפך לא הוה בשיל אמאי מותר בישולי של עובדי כוכבים נינהו לא צריכא דאי לא הפך הוה בשיל בתרתי שעי והשתא קא בשיל בחדא שעתא מהו דתימא קרובי בישולא מילתא היא קמ"ל והאמר ר' אסי א"ר יוחנן כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים הא אינו כמאכל בן דרוסאי יש בו משום בשולי עובדי כוכבים התם כגון דאותביה בסילתא ושקליה עובד כוכבים ואותביה בתנורא תניא נמי הכי מניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד כוכבים ומהפך בו עד שיבא ישראל מבית הכנסת או מבית המדרש ואינו חושש שופתת אשה קדירה על גבי כירה ובאת עובדת כוכבים

ומגיסה

חיים אמת יאלילו דבריס טמאים ויותר היה נראה לפרש הטעם משום חתנות וכן פ"ה בתמני' אומר הר"ר אברהם ב"ר דוד דולמי שלקות אסרו חכמים כשהעובד כוכבים מבשלם בביתו אבל כשהוא מבשל בביתו של ישראל אין לחוש לא לחתנות ולא לשמא יאלילנו דבריס טמאים ולא הודה לו ר"ת דולמי כיון שהעובד כוכבים מבשל לא חלקו כלל חכמים בין רשות הישראל לרשות העובד כוכבים כי לעולם יש לחוש שמא לא יזהר גם בביתו של ישראל כמו בביתו של עובד כוכבים:

אבל אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. פרש"י דרבנן גזור משום

איבא בינייהו דגים קטנים ואדדי ודייסא. פי' שאינם נאכלים חיים ואין עולין על שולחן מלכים ותור"ת דמדקתני הכי ולא נקט דבש וגבינה שעולין על שולחן מלכים ומאכלים חיים ש"מ דבעי למנקט דבריס שנעשה בהם לשון חמרון מוסף על הרמשון ולהקל עליו לתפילו מינו נאכל מי כיון שמינו עולה ליתי ביה משום גיאולי עובדי כוכבים ולכן פסק ר"ת להלכתא כהני תרי ליתי ומי איכא מאן דמייניה לו ונאכל מי לו מינו עולה אין בו משום גיאולי עובדי כוכבים דבשל סופיים הלך אחר המיקל ומיהא מדאמרינן לקמן בשמעתין (ע"ג) גבי מאמא שליקא וכן גבי דבש בסמא התלמוד (לקמן לט:) מי משום גיאולי עובדי כוכבים נאכל כמות שהוא מי הוא פירוש ולא שייך ביה גיאולי עובדי כוכבים אע"ג דעולה על שולחן מלכים הוי וגם ר' יוחנן עבד לקמן (דף נט. ע"ב) עובדא להיתר גבי תורמוסא דשלקי עובדי כוכבים ואלו ישראל לאסר כשב"ל ול"ל רבי יוחנן מאמקטורך עלך זיל הדר לכל שהינו עולה על שולחן מלכים אין בו משום גיאולי עובדי כוכבים ואע"ג דתורמוסא מינו נאכל כמו שהוא מי ו): **דגים** קטנים מלוחים אין בהם משום גיאולי עובדי כוכבים. פי' אם גיאלן עובד כוכבים אחרי שמלחן ישראל שרו כיון שקודם גיאולם היו נאכלים מחמת מלחם אמר רב יוסף ואם גלגן קומך עליהם משום עירובי תבשילין ולא גרס עובד כוכבים על ידי עבדינהו עובד כוכבים כספא דהרסנא כספ"ם ושמא נימא דלא תקשי לקמן דר' יוחנן לאסר דג מליח וניליה לוותם דהתם מיירי במלחו עובד כוכבים והכא מיירי במלחו ישראל ודגים קטנים מלוחים נאכלין כמו שהם חיים אומר רבי יהודה דמדקאמר מלוחים דמשמע שאין מלוחים אמירי ג"כ ל"ל דמיירי בגדולים קאמ' שעולים לפעמים על שולחן מלכים דאי לא תימא הכי תקשי לן להא דאמר מליח גייניהו דגים קטנים פי' דלמ"ד נאכל כמו שהוא חי יש בו משום גיאולי עובדי כוכבים ולמ"ד אינו עולה דגים קטנים אין בו משום גיאולי עובדי כוכבים והלכתא כתרוייהו לקולא ול"ל אמאי נקט מלוחים אפילו אין מלוחים נמי:

קא משמע לן קימחא עיקר. מכאן היה ר"ת מתיר קנוי"ם ומוגלי"ם של עובדי כוכבים לאותם שאין מזהירים מפת של עובדי כוכבים ללמאי ניחוש אי משום דס גיאלי אינו אלא משום גיאלי עוף טמא הרי אינם מלויים אצלינו ואי משום גיאולי עובדי כוכבים קימחא עיקר והוי כמו פת [וע"ע תוס' חולין סב. ד"ה קימחא ותוס' גיטין טז: ד"ה קמ"ל]: **לעולם** דלא ידיע הי **טמא** והי **טהור.** משמע הא אי הוה ידיע הי טהור הוה שרי ומכאן רמיה להתיר חגבים בלא שחיטה ועוד רמיה לעופות לא הוקרו שחיטה [ו] שלא מפני שהוטלו בין בהמה לדגים והלכך לפטרן בולא כלום ש"מ שכבר הוקשו להמה משמע הא לאו הכי פטורי משום דהוקשו לדגים וכל שכן חגבים שהוזכרו אחר דגים כדתנן בתוספתא וכל נפש חיה הרומשת בימים אלו דגים ולכל הנפש השוללת על הארץ אלו חגבים ועוד תניא בתוספתא [ו] אוכל מלח חגבים בין חיין בין מתין ואינו חושש ומ"ת ואחיין היכי שרו הא מיכא גל תשקלו לתמרינן ס"פ ר' עקיבא (שבת דף 5:) רב חזייה לרב כהנא דקא מעבר אושיבא לפומיה מ"ל שקליה ללח ליימרו קא אכל ליה וקא עבר משום גל תשקלו וי"ל דהא דשרי בתוספתא חיין היינו היכא שממך ממנו אבר אחד וכחלו היטב לליכא גל תשקלו בתותו אבר [ע" תוס' חולין סו. ד"ה בתמי' ותוס' שבת 5: ד"ה ללח]:

קא משמע לן לשרורי מנא קא מיכוין. ותע"ג לתמרינן בפ' כלל גדול (שבת דף עד: ושם ע"ב) הא מתן דשדי סיכתא לתותא חייב משום מבשל היינו לעניין שבת דתע"ג לשרורי מנא קא מיכוין מ"מ הוא מבשל קלא ושם לתותו גיאול גרוע הוא מתכוין ובגי שבת התמירו להחשיבו אבל לעניין גיאולי עובדי כוכבים לא חשיב ואינו [ו] (חייב) עד שיתכוין לגיאול גמור:

ותמה

קנא א ב מיי' פי"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה יד טו סמג לאוין קמג טוש"ע י"ד סי' קיג סעיף ו:

קנב ג מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף יב:

קנג ד טוש"ע שם סעיף ג:

קנד ה ו מיי' שם הל' יט טוש"ע שם סעיף ה:

קנה ז מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף ו:

קנו ח טוש"ע שם סעי' ח:

רבינו חננאל (המשך)

באגם אסור. ומעשה שהיה בעובד כוכבים אחד היה. אבל משום בשולי עובדי כוכבים בהאי גוונא לא אסירי דהא א"ר יוחנן עובד כוכבים (שהדרין) [דהדרין] רישא שרי למיכל ישראל מינה אפילו מריש אוניה. אלמא לעבורי שער קא מיכוין ולא לבשולי. הכא נמי לגלויי אגם קא מיכוין. דייק רבינא מהא דא"ר יוחנן עובד כוכבים (שהדרין) [שחרך] רישא פי' שהבהב ראש כבש להעביר שערה שרי למיכל מריש אוניה שמתבשל לפי שעה עובד כוכבים דשדא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא ונתבשלה שרי. פי' מי שנתן יתידות של ענן לייבשם לנענץ בספינות כמו מסמרים. ואמרינן פשיטא מהו דתימא לבשולי אותן היתידות קא מיכוין. וכיון שכוונתו לשום בישול בעלמא האי קרא שנתבשלה בכבשן אסורה. קמ"ל לשרורי. פי' לחזקם קא מיכוין ולא לבישול. סוגיין דשמעתא עובד כוכבים שלקח בשר מישראל ונתנו ע"ג האור אם נתבשל כמאכל בן דרוסאי אסור אע"פ שגמרו ביד ישראל אבל אם לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי מותר. ותניא מניח ישראל בשר ע"ג גחלים ובא עובד כוכבים ומהפך בו עד שיבוא מביתכ"נ או מבה"מ"ד ואינו חרוש. והני מילי דליכא חשש דלמא חליף ליה:

לעזי רש"י

בולי"ן. פטריות.
קבילי"א [קיבילי"א]. יתד, וו, זיז.

מוסף רש"י

אין בהן משום בישולי עכו"ם. שגזרו חכמים בשולי נכרים משום חתנות ועל שנאכל כמו שהוא מי לא גזרו על בשולו, דכיון שנאכל כמו שהוא מי אינו בשול, לא שהוא מבושל, ואלו נאכלין על ידי מלחן מיהו (ביצה סז.). אפילו מריש אוניה. ומע"פ שממהר ליבשל (בתובות ה:). כמאכל בן דרוסאי. לסטים היה ומבשל בישולי שלם (שבת כ.) כל שהוא מבושל ביד ישראל כמאכל בן דרוסאי דמי אין בו משום בשולי עובדי כוכבים. איכא ביניהו דגים קטנים וארדי ודייסא דהני כגון דגים קטנים. וארדי (ו) אינן נאכלין בחי ונאכלין בפת. ודייסא נאכלת בחי ואינה נאכלת בפת כר'. כותח של עובדי כוכבים מותר ולא חיישינן לפת שיש בו. שאין פת עובדי כוכבים אסורה באכילה אי לא משום חתנות. אבל לכותח שרי דתני ר' חייא לחם האפוי לכותח העשויה כלמודים פטורה מן החלה. אמר רב אסי אמר רב דגים קטנים מלוחים אין בהם משום בשולי עובדי כוכבים. אמר רב יוסף אם צלאן עובד כוכבים סומך עליהן משום עירובי תבשילין. ואי משום גיאולי עובדי כוכבים כספא דהרסנא כספ"ם ושמא נימא דלא תקשי לקמן דר' יוחנן לאסר דג מליח וניליה להתם מיירי במלחו עובד כוכבים והכא מיירי במלחו ישראל ודגים קטנים מלוחים נאכלין כמו שהם

רבינו חננאל

כר' שמואל בר יצחק דאמר משום רב כל הנאכל כמות שהוא בחי אין בו משום בשולי עובדי כוכבים. בסורא מתנו הכי. בפומבדיתא מתנו לה הא דרב כל שאינו עולה על שלחן מלכים לאכול בו את הפת אין בו משום בשולי עובדי כוכבים. איכא ביניהו דגים קטנים וארדי ודייסא דהני כגון דגים קטנים. וארדי (ו) אינן נאכלין בחי ונאכלין בפת. ודייסא נאכלת בחי ואינה נאכלת בפת כר'. כותח של עובדי כוכבים מותר ולא חיישינן לפת שיש בו. שאין פת עובדי כוכבים אסורה באכילה אי לא משום חתנות. אבל לכותח שרי דתני ר' חייא לחם האפוי לכותח העשויה כלמודים פטורה מן החלה. אמר רב אסי אמר רב דגים קטנים מלוחים אין בהם משום בשולי עובדי כוכבים. אמר רב יוסף אם צלאן עובד כוכבים סומך עליהן משום עירובי תבשילין. ואי משום גיאולי עובדי כוכבים כספא דהרסנא כספ"ם ושמא נימא דלא תקשי לקמן דר' יוחנן לאסר דג מליח וניליה להתם מיירי במלחו עובד כוכבים והכא מיירי במלחו ישראל ודגים קטנים מלוחים נאכלין כמו שהם

ו) שבת נא. מ"ק יב: יומות מו. לקמן נט. ג) [ביצה טח.]. ג) [עירובין סה: וש"נ]. ד) [ל"ל כר מנן בר אמי ס"ר פדת]. ה) שבועות יז.; שבת כ., ו) [וע"ע תוס' לקמן נט. ד"ה כלן]. ז) [מחולין סה. ד"ה סימנין אינם לריסן ול"ל בגמרא ר"ח]. ח) [כדאיתא בחולין סז:]. ט) [תרומות פ"ט ה"ו]. י) [ל"ל לתמרי].

ו) חולי דל"ל נאכלין אחי [ומפקם למיירי בחלוחים] ונאכלין בפת ודייסא אינה נאכלת אחי וכו' ול"ע בזה.